

Bijlage 3 Sociale zekerheidsrechten

Coördinatie-instrumenten

De socialezekerheidsstelsels lopen in de EU sterk uiteen. Gelet op de migratie van werknemers en zelfstandigen in de EU, zijn afspraken om die stelsels op elkaar af te stemmen onontbeerlijk. Blijven die afspraken achterwege, dan loopt de migrant een risico tussen wal en schip te vallen. Daarom voorziet het EU-Werkingsverdrag zelf in maatregelen tot coördinatie van de socialezekerheidsstelsels. Deze maatregelen moeten het vrije verkeer, als uitvloeisel van de interne markt, faciliteren. Er zijn Europese regels (verordeningen) vastgesteld voor de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels.

De belangrijkste coördinatie-instrumenten zijn: verbod van discriminatie naar nationaliteit, export van verkregen rechten op uitkeringen en pensioenen en samentelling van verzekeringstijdvakken.

De EU-verordening 883/2004 (hierna: verordening) stelt regels die tot doel hebben de sociale zekerheidsstelsels van de lidstaten te coördineren. De verordening bevat regels over de vaststelling van het recht en de berekening van de duur en hoogte van de uitkering in grensoverschrijdende situaties. Zo zorgen de samentellingsregels ervoor dat ten aanzien van werknemers die een uitkering aanvragen, bij de beoordeling van de referentie-eis van bijvoorbeeld de WW of de WIA, de in het land van herkomst gewerkte perioden worden meegeteld. Wanneer een arbeidsmigrant, die reeds tien jaar in een ander EU-land gewerkt heeft naar Nederland komt, hier een jaar werkt en vervolgens werkloos wordt, zorgen de samentellingsregels ervoor dat hij recht heeft op een Nederlandse WW-uitkering, waarbij de opgebouwde periodes van verzekering in een ander EU-land niet verloren gaan.

Kinderbijslag

De verordening bevat ook regels over gezinsbijslagen. Een arbeidsmigrant die werkzaam is in Nederland heeft recht op kinderbijslag en (afhankelijk van zijn inkomen) kindgebonden budget uit Nederland voor zijn gezinsleden die in de andere lidstaat wonen naar de Nederlandse maatstaven. Het is mogelijk dat de andere ouder, die met de kinderen in de lidstaat van herkomst woont, ook recht heeft op gezinsbijslag van de lidstaat van herkomst, bijvoorbeeld op basis van ingezetenschap. Voor dit soort samenloop situaties bevat de verordening een aantal regels aan de hand waarvan één van de beide lidstaten de gezinsbijslagen moet uitbetalen en het andere land dit eventueel aanvult. Het dubbel ontvangen van kinderbijslag wordt daarmee voorkomen. Indien de migrerende werknemer definitief terugkeert naar zijn land van herkomst, komt daarmee ook het recht op kinderbijslag (en kindgebonden budget) te vervallen. Indien betrokkene terugkeert met een WIA-uitkering of AOW-pensioen, behoudt hij het recht op kinderbijslag. Uiteraard gelden ook hier bovengenoemde anti-samenloopregels.

EU-arbeidsmigranten zijn in eerste instantie verzekerd op grond van werken. Zij hoeven niet woonachtig te zijn in Nederland om verzekerd te zijn, zoals in het geval van grensarbeiders. Zolang iemand verzekerd is op grond van werken wordt via Suwinet periodiek gekeken of die verzekeringsgrondslag nog geldig is. Als de verzekering door het niet langer in Nederland werken is beëindigd, wordt uiteraard de kinderbijslag stopgezet, eventueel met terugwerkende kracht en bijbehorende terugvordering.

Het woonachtig zijn in Nederland (ingezetenschap) is wél van belang op het moment dat de betreffende persoon niet meer werkt. De SVB beoordeelt of er sprake is van ingezetenschap aan de hand van het totaalbeeld van feiten en omstandigheden, waaronder de persoonlijke band met Nederland, het duurzaam kunnen beschikken over een woning en de verblijfsstatus. In de praktijk wordt de GBA als uitgangspunt gebruikt. Als er aanwijzingen zijn voor een van de GBA afwijkende situatie, bijvoorbeeld omdat vanuit het buitenland op een informatieverzoek van de SVB wordt gereageerd, vindt aanvullend onderzoek plaats.

Zodra een EU-burger met een gezin in het buitenland kinderbijslag aanvraagt controleert de SVB de persoonsgegevens aan de hand van de GBA, of, voor zover ze niet de GBA voorkomen, in het woonland. De gezinsband wordt ook onderzocht. Dit gebeurt bij de aanvraag van de kinderbijslag en wordt periodiek herhaald. Als daaruit blijkt dat aanvrager en kinderen niet langer als één huishouden kunnen worden beschouwd, bijvoorbeeld omdat er geen sprake meer is van regelmatig contact tussen aanvrager en zijn gezin in het land van herkomst, wordt aanvullend onderzocht of de aanvrager voldoet aan de onderhoudsvoorwaarden. Het onderhoud moet vervolgens ieder kwartaal worden aangetoond. Eens per jaar wordt van alle leden van het gezin die in het buitenland wonen, onderzocht of ze in leven zijn. Indien er twijfel bestaat of de aanvrager die één of meer kinderen in het buitenland heeft, wel in Nederland woont, kan er ook een presentatieplicht worden ingesteld.

Overigens geldt altijd dat de verzekerde verplicht is op verzoek of uit eigen beweging alle feiten en omstandigheden mee te delen, waarvan redelijkerwijs duidelijk moet zijn dat zij van invloed kunnen zijn op het recht, het geldend maken van het recht, de hoogte en het bedrag van de kinderbijslag. Als de verzekerde hier niet aan voldoet kan dit leiden tot een boete.